

Baranyai Levente 1994 óta elkötelezetten dolgozik a Föld portréján. Hatalmas és súlyos vásznait olyan sorozatokba rendezi, amelyeken a földfelszín, az élővilág és a civilizációs kinövések, mint fejlődő és pusztuló városok és ipusztériális és mezőgazdasági övezetek láthatóak.

Kurdy Fehér János 89

Képein a centrumok és a perifériák vándorolnak. Közben nyomokat, sebeket, tanúkat hagynak hátra. Földportréin a láthatatlan folyamatokat, az okokat is láthatóvá teszik.

KÁOSZ ÉS PSZICHÉ

Baranyai Levente kiállítása

A rejtegetett rombolást, a hatalmi mámort, az esélyegyenlőtlenséget. Ugyanakkor azt is, hogy a Föld még és időnként lenyűgözően szép!

Baranyai az idő szorításából a tér tágasságába emelte festészeti nézőpontját. Tekintetünk az égre kerül, oda, ahová a kontempláció, a meditáció, az ima jutathat el a mindennapi élet zűrzavarából. Ami lentől nem, talán fentről megérthető. Mert ott fenn minden egybecsengeni látszik: matematika és zene, művészet és filozófia és tudomány. A magasságból a lélek mélysége is élesedik, előáll, megszólal. A harmonia mundi azonban ezúttal elmarad, mert Baranyai mást tölt a helyére. A *közöttiség* látványát, a *köztes* valóságát. Azt, hogy a világ rendbetétele felé tett, racionálisnak hitt lépéseink elcsúsznak. Azt, hogy a reális, maga a nem racionális. A törvény, a szabály, a rend, mindaz, amit így nevezünk, olyannyira valószínűtlen, hogy a nemlétezés határán áll. A racionális ritka és szokatlan, szinte azonos a nemléttel, a nullával, a semmivel. A rendtelenség majdhogynem mindig jelenvaló. Vagyis felhő vagy tenger, vihar vagy zúgás, kavardás és tömeg, káosz és tumultus.¹

Amit Baranyai látat, az például az imaginárius World Trade Center emlékezethalmaza, valamint politikai konjugációi (*WTC*). Nézzük a mexikói prehistorikus módszerekkel dolgozó kézművesek sátrait és az ethno-bizniszt környező nyomort (*Mexikói abc*). Előttünk áll Ulánbátor, ahol a merész álmodozást elkészerítő hétköznapi kijózanodás követet, mert valóságának tényállása, minimum aggasztó (*Ulánbátortól álom*).

Baranyai újításának, festészeti nézőpontjának következménye, hogy az emberi lét szennyező kísérő jelenségei, valamint a rehabilitáció lehetőségei együttesen és közvetlenül lesznek láthatóvá. Ez a Baranyai-féle nézőpont magába olvasztotta azt, amit az ember a 21. századig elért. A tudomány és a technika globális látványként kerül elénk. Levente valamiképp visszaadta a szem megismerésünkben betöltött kitüntetett szerepét. Ettől a festészeti gesztusától a Föld képét önmagunk képének látjuk. Nem fenyegető ismeretlenek, nem ellenségnek, hanem belsőnek, hozzánk tartozóknak. Fentről nem

ártatlan bárányok vagyunk, akiknek harapása nyomán a fű dúsabbra sarjad. Inkább egy túllőtt brontosaurusz dühöngése zajlik, mert rájött, hogy a gigantikus szindikátusi csekkét már nem tudja mire elköltenie. Ezt tudnunk kell magunkról, mint ahogy azt is, hogy nem dönthetnek helyettünk és ró-
90 lunk, sem önjelölt személyek, sem kényszerű folyamatok. A kontemp-láció során a külső képek rávetülnek a belsőkre. A káosz azonban a sejtéseknek is utat enged. Elsötétülhet az ég, de kisüthet a nap.

Baranyai Levente festészete többféleképpen is dimenzionális. Egyrészt a globális távlatai, másrészt önreflexiói által. Felvonultatott tartalmait a képek elkészítésének módja is dimenzionálja. A lécekre feszített vásznak és a vastag festék rétegek, ezáltal olyan dokumentumoknak is tekinthetőek, amelyek mindazt a tudást is tartalmazzák, amelyek a történelem előttről a történelmen túli korszakunkba elvezettek. A fizikaiba rejtett transzcendens *nyomhagyásra* és *nyomolvasásra* gondolok. Egyúttal arra, hogy nehéz felmérni annak a következményét, hogy a szinte korlátlan technikai kifejező eszközkészlet korában, a festészet hagyományos módszere még mindig az egyik leghitelesebb tudásközvetítő. Úgy tűnik az ember élhető akció rádiusza odáig ér, amíg a szerszám működése árnyékot nem vetett a cselekvésre. Ugyanis míg az ember autopoé-
pitkus észlelő, addig technikai apparátusai pusztán véges programok.

Csak néhány további, egyszerű példa: a Baranyai-féle kép közelről szétesik, távolról összeáll, perspektívájában jelen van a zuhanás, ami a köztés lét egyik alapélménye. Míg tartalmi az igazságérzetet borzolja, addig színei és formái a lélek szépérzetét bizsergetik, és talán pont abban a ritmusban, ahogy az agy köti össze az igazságot a boldogságérzettel. Egyszerre nyit és zár, kitarító és megújuló. Képeinek tartalmi és formai örvényében átjárhatóvá válik, egymásba kapcsolódik a manufaktúris eljárás és a technológiai epiz-témé. Látványából adódóan transzparens, azonban minél tovább nézzük, annál titkosabb, enigmatikus rétegek tűnnek elő. Például a festészet szín és perspektíva tudásának hagyományos fegyverzetére gondolok, és azokra a gerilla *mémekre*, amelyek minduntalan megkísértik: a narratív tényfeltárára, a fotóra, a filmre, a dizájnrá, vagy a végsőig vitt absztrakcióra.

Baranyai tágas festészete kivételes jelenség a magyar művészetben. Művei azt is bizonyítják, hogy a festészet aktualitása töretlen. Nála nem a tudomány falja fel a művészetet, hanem a festészet nagyobbodik meg az ismeret-től. Levente 2013-ban érzékenyebben, telítettebben, kézzelfoghatóbban, ezáltal autentikusabban képes megjeleníteni az ember és a Föld viszonyát, mint a Föld végső feltérképezésére bevetett technikai apparátusok. Ez a fes-tészeti fordulat nem fejlődésellenesség, nem visszavágyás, pusztán az ismeret, a fantázia, és a természet *első valóságának* kihangsúlyozása. És ebben a hangban kétségtelenül benne van az is, hogy az ember kintről nem szerezhet több ismeretet, mint amit bent egyensúlyban tartani képes.

A művészet a *nemtudásból* táplálkozik. A *képképesség* a káosz *képtelenségéből* jön. Levente nem dől be, és nem szolgáltatja ki magát a trendhirdetőknek. Tudását nemtudása felismerésének előrehaladásával egyenlíti ki.² 21. századi való világunk Baranyai Levente vásznain ahhoz a felismeréshez visz, hogy a „testem ugyanabból a húsból van, mint a világ. 91 Sőt a testem részesül a világ húsból, a világ visszatükrözi a testemet, belehatol, ahogyan a testem húsa is belehatol a világ húzába. A testem és a világ húsa kölcsönösen áthajlik és átlép egymásba.”³

A kortárs művészet közösségi tér. Akkor működik, ha a jelzuhatagában állunk. Nem direkt állít, hanem interaktivitásra hív. Ez a beálló kölcsönösség annak kiemelése, hogy létezik-e kérdés, illetve, lehetséges-e válasz arra, ami most van. Baranyai *Káosz és Pszichéje* origó. Benne az ősbárány és a valós idejű brontosaurus, a vőlegény és a mennyasszony, a lokális instabilitásból a globális megnyíló bizonyosságához vezetettek.

(Karinthy Szalon, Bp. 2013. március 19.)

¹ Michel Serres: *Jouvences sur Jules Hermes IV*. La distribution, Paris, 1997. Fordította Tillmann J.A. (lásd: www.c3.hu/~tillmann)

² Hannes Böhringer: *Szinte semmi. Életművészet és más művészetek*. Budapest, 2006. Fordította: Tillmann J. A.

³ Maurice Merleau-Ponty: *A látható és a láthatatlan*. Fordította: Farkas Henrik és Szabó Zsigmond. Budapest, 2007. (Franciául: *Le visible et l'invisible* Paris, 1964.)

4. N E G Y E D I K K O M Á R O M I

TÉLTEMETŐ.

Február 20., péntek
14 órakor
Nagypál Jánosné cigány festő kiállítása a Csokonai Művelődési Központ nagytermében.
18 órától
Lantos Zoltán & Horváth Kornél jazzkoncertje a Városháza nagytermében.

Február 21., szombat
10 órától
Fansangi játszótér a Csokonai Művelődési Központ nagytermében.
15 órától
Jelmezesek gyűlékezése a Szabadság téren, karneváli menet a városban, visszatérve TÉLTEMETŐ szertartás.

A rendezvényeken a részvétel ingyenes!